— „N'am îndrăznit, cuconaşule. Odată 'n viaţa noastră am băgat jalbă la Măria Sa şi în loc să ne facă dreptate, ne-am pomenit cu o ceată de arnăuţi, cari ne-au rupt oasele. Nu ştim ce o să ne facem; o să trecem în ţara turcească; încailea să ne omoare păgânii, decât creştinii, cari se închină tot la o cruce cu noi".

In această mulţime de jăluitori erau vreo patru ţărani, cari se băteau cu pumnii în piept, îşi smulgeau părul din cap şi sărutau fruntea ìmineilor lui Păturică. Aceşti jăluitori exageraţi aveau nişte fizionomii de adevăraţi hoţomani. Dinu îi observă şi tăcù; iar după ce concediă gloata de săteni, cu făgăduieli mincinoase, făcù un semn isprăvnicelului.

Isprăvnicelul se apropiè de dânsul, ţinând căciula în mâini.

— „Să-mi aduci mai pe urmă p'acei patru jeluitori, cari se văitau mai tare, auzitu-m'ai?"

— „Am auzit, cocoane".

— „Du-te acum de chiamă pe arendaş".

— „Să trăieşti, cocoane; este dus la târg".

— „Şi când vine îndărăt?"

— „Pe la chindii [155]), cocoane".

— „Bine".

Câteva ore în urma scenelor de mai sus, Păturică şedeà pe sofa cu picioarele încrucişate ca un osmanliu, şi fumà dintr'un ciubuc, dulcea şi parfumata plantă arabică numită *gebel* [156]), având dinaintea sa pe cei patru ţărani jeluitori.

După ce lăsă să iasă din pieptul său un nor gros de fum, ce se înălţă către tavanul camerii, formând o mulţime de grupe bizare, el privì cu atenţiune pe ţărani, şi le zise:

155. Prin chindii, ţăranii înţeleg apunerea soarelui. (N. A.).
156. Tutun de Arabia, obişnuit foarte mult pe timpii aceia pentru mirosul lui plăcut. (N. A.).

— „Ei bine, băieţi, acum suntem singuri. Dumnezeu stă de faţă; ia spuneţi-mi, de când a venit acest arendaş pe moşie, cum merg pădurile, hanul, morile, cârciumile? Sunt în stare bună sau nu?"

— „S'a făcut mare firoseală[157]), cocoane; pădurea cea mare cu copacii ca butea de groşi, a vândut-o şi a ars-o la facere de rachiu; iar acum a rămas numai o opritură în care nu găseşti decât pari şi nuiele. Hanul s'a dărâmat de tot, şi plouă într'însul; cârciumile, asemenea. Din heleşteu scoate pe fiecare săptămână câte un car de peşte şi-l trimite la târg, la Ploieşti".

— „Sunt adevărate toate acestea?"

— „Uite, cocoane, cum te văd şi cum mă vezi".

Ciocoiul chemă un idicliu şi porunci să-i gătească calul; apoi încălecând, luă cu sine pe ţărani, împreună cu isprăvnicelul şi doi slujitori, şi plecă să facă cercetare. Se duse mai întâi la han şi-l găsì în proastă stare, vizită cârciumile şi morile şi le găsì tot asemenea; apoi intră în pădure şi găsind-o în adevăr cu totul stricată, se întoarse acasă şi făcù foaie de ispaşe[158]) iscălită de preoţi şi fruntaşii satului.

Pe când se petreceau acestea în casa boerească, arendaşul se întorsese dela târg şi se informase despre aspra cercetare făcută în lipsă-i; el erà coprins de frică, căci toate abuzurile despre care vorbirăm erau în adevăr săvârşite de dânsul.

Aşteptă dar până ce rămase Păturică singur; apoi intră în odaie, şi printr'un compliment demn de un paşă cu trei *tuiuri*[159]), felicită pe ciocoi de bună venire.

---

157. Risipă, pagubă. (N. A.).
158 De preţuire a pagubei.
159. Steag făcut din două sau trei coade lungi şi albe de cal, atârnate de o lance vopsită roşu, cu semiluna în vârf şi împletite cu măestrie. Sultanul avea şase tuiuri, vizirul trei, domnii români numai două.

Ciocoiul îl primì cu un aer foarte sever şi fără să-l poftească să şează sau să-i răspundă la compliment, îi zise:

— „Bune sunt astea, Kir Cristodore? (acesta erà numele arendaşului). Astfel îţi păzeşti domnia-ta legăturile zapisului de arenduire?"

— „Da ce am greşit, coane Dinule, de te-ai supărat pe mine?"

— „Mă mai întrebi încă, ce ai greşit? Priveşte".

Arendaşul cità foile de ispaşă şi se înspăimântă de mărimea sumelor ce văzù într'însele.

Ciocoiul, observând îngrozirea ce pricinuise arendaşului, îi zise mai liniştit:

— „Eu n'am ce săţi fac, trebuie în douăzecişipatru de ciasuri să-mi răspunzi suma cuprinsă în ispaşe, căci am poruncă să-ţi puiu *bumbaşir*[160]), două *ortale*[161]) de slujitori. Rămâne la domnia-ta, să-ţi alegi din două una: or să plăteşti de bunăvoie, sau prin silă".

— „Dar bine, cocoane Dinule, mă laşi sărac pe drumuri".

— „Nu voiu să ştiu nimic despre aceasta. Plăteşte banii cu binele sau fac pitac la isprăvnicie şi-ţi pui în spinare o sută de slujitori... Înţelegi româneşte?"

Grecul plecă capul în jos, şi după ce se gândì câtva timp, zise:

— „Să facem cum e bine, cucoane, că e păcat de Dumnezeu să mă dai pe mâna zabetului".

— „Dinu, care voià să ajungă la această concluziune, privì pe grec cu un fel de mirare, apoi îi mai zise:

— „Fie cum zici. Ispaşa se ridică la o sută de pungi de bani. Cât dai dintr'această sumă?"

---

160. Agent poliţienesc pentru împliniri de bani şi execuţiuni.
161. Cete.

— „Douăzeci de pungi, cocoane".
— „Este puţin, foarte puţin. Nu primesc".
— „Fie treizeci, să nu mai fie vorbă".
— „Mai jos de cincizeci nu primesc nici o lăscaie. Te mulţumeşti, or fac pitacul?"
— „Haide, fie!" — răspunse grecul, scoţând din sân o pungă verde, lungă de doi coţi, şi desnodând-o cu acea întristare ce simt amanţii, când se despart de iubitele lor. Numără cele cincizeci pungi de bani în *mahmudele, dodecari, funduci* şi *rubiele;* apoi, după ce salută pe ciocoi, ieşì din casă oftând şi jurându-se pe toţi sfinţii, că va scoate acei bani îndoiţi din pielea bieţilor săteni.

A doua zi Păturică plecă din moşia Răsucita la celelalte moşii ale stăpânului său şi după ce făcù pe la toate câte o cercetare de felul celei descrise mai sus, se întoarse la Bucureşti cu două sute pungi de bani, pe care le puse deocamdată pe fundul sipetului, zicându-şi în sine cu o nespusă bucurie:

„Doamne-ajută!... Una la mână".

CAPITOLUL XIII.

Ce dai să te fac ispravnic?

Vestea despre influenţa ce din zi în zi dobândeà Postelnicul Andronache la curtea lui Caragea, se răspândise atât de mult încât mai toţi cei ce voiau să dobândească vreo funcţiune publică, nemeritată, sau vreun alt favor dela Domnie, se îndreptau către casa a tot putintelui fanariot şi prin dare de bani îşi împlineau dorinţa.

Cată să spunem, că în timpii aceia, ca în toţi timpii, jafurile şi mâncătoriile nu se făceau aşà, d'adreptul. Dela Domn până la zapciu, toţi, pe atunci furau cu mijloace delicate şi cu o iscusinţă

atât de mare, încât hoţul îşi asigurà inviolabilitatea şi nu se expuneà la umilire.

Ca să ajungă aci, toţi slujbaşii mari şi mici. îşi aveau prepelicarii lor, cari căutau vânatul şi-l aduceau înaintea vânătorului ca să-l jumulească.

Postelnicul Andronache, care făceà totul pentru interes, nu crezù de cuviinţă a lăsà o asemenea frumoasă ocaziune fără a se folosì de dânsa; el, dar, iniţiă pe Păturică în acest nou fel de hoţie şi din acea zi nimeni nu mai dobândi favorurile curţii, decât prin mijlocirea Postelnicului, sau mai bine, printr'a lui Păturică, care câştigà dela fiecare treabă împlinită de două ori mai mult decât stăpânul său.

Intr'o zi se prezintă dinaintea lui un funcţionar scos de mult timp din slujbă. După ce acest din urmă îi făcù o mulţime de complimente, ciocoiul îi zise să şează şi poruncì să-i deà dulceaţă şi cafea [162]).

Cât ţinù acest tratament oriental, Dinu se ocupà cu mustăţile sale cele negre, pe cari le răsuceà şi le netezeà cu multă graţie; iar după ce venì cafegiul şi luă *feligeanul* din mâna funcţionarului, Dinu zise cu o delicateţă prefăcută:

— „Ce întâmplare fericită te aduce la mine, arhon Medelnicer?" [163])

— „Nevoia, cocoane Dinule, şi nimic mai mult".

— „Nevoia? Domnia-ta să ai nevoie de un om ca mine? Mi-se pare curios!..."

— „Nicidecum, cocoane Dinule. Omul nu ştie de azi până mâine şi de multe ori vine vremea de ai trebuinţă chiar şi de un ţigan. Astfel vine vorba, dar te rog să nu fie cu supărare".

---

162. Acest ceremonial se făcea tuturor persoanelor ce veniau să ceară intervenirea sa în vreo treabă. (N. A.).

163. Rang de boierie; odinioară cel ce turna (la solemnităţi) Domnului apă pentru spălatul mâinilor.

— „Ferească Dumnezeu, *bei-mu*[164]), — zise Dinu silindu-se a ascunde reaua impresiune ce-i făcuse muşcătoarea sentinţă a funcţionarului.
— „Vrei dar să afli nevoia care m'a adus în casa domniei-tale?"
— „Da, şi a te slujì cu ce-mi va stà prin putinţă".
— „Ascultă-mă, dar".
— „Gata la poruncă, *bei-mu*".
— „Părinţii mei au fost boieri mari din Craiova, ba încă moşul meu a fost Caimacam[165]) în acel oraş mult timp; tatăl meu, fiind om cu frica lui Dumnezeu şi cu milă de ţară, văzând nelegiuirile şi despoierile ce făceau Domnii Greci, s'a tras la moşie şi trăià acolo o viaţă liniştită; dar, ori că mişeii de Greci l-au bănuit de *răsvrătitor*, sau că aşa a fost scris, ştiu numai că ne-am pomenit într'o zi cu două sute de *pazvantlâi*[166]) că-l înconjoară de toate părţile, iar câţiva se suiră la tată-meu, ca să-l omoare. Bietul bătrân, Dumnezeu să-l ierte! simţind gândul năvălitorilor, a înarmat toate slugile şi s'a gătit de împotrivire. *Pazvantlâii*, văzând această pregătire, s'au înfuriat şi mai mult şi au năvălit asupra tatălui meu. Lupta a ţinut până la prânz; muţi din păgâni au căzut, dar în cele din urmă, prin numărul lor cel mare, au omorît pe toţi oamenii noştri, împreună cu tatăl meu".
— „Şi ce s'a mai întâmplat după aceasta?" — adaugă Păturică, — căscând de urât.
— „Să vedeţi, cocoane Dinule. După moartea tatălui meu, am fugit la Braşov, împreună cu mama şi surorile mele, ca să scăpăm de sabia oa-

164. Titlu onorific.
165. Locţiitor de Domn, când tronul rămânea vacant; locţiitorul Banului Craiovei.
166. Rebelii ostaşi ai lui Pazvantoglu dela Vidin. (N. A.).

menilor lui *Pazvantoglu*, şi ne-am întors înapoi tocmai după ce s'a liniştit ţara.

— „Bine c'aţi putut să vă scăpaţi viaţa", adaose Păturică dormitând.

— „Ne-am scăpat-o, ce e drept, dar ne-am ales numai cu atât, căci la întoarcerea noastră am găsit casele arse, ţiganii fugiţi peste Dunăre şi viile părăginite. O singură moşioară ne mai rămăsese, şi am dat-o soră-mi zestre, ca să nu îmbătrânească la uşa casei părinteşti".

— „Bravo, *bei-mu*; mă bucur că eşti plin de *ilichi*[167])".

— „O fi precum zici, dar dând moşioara, am rămas sărac lipit".

— „Şi cu ce te *chiverniseşti* acum?"

— „Cu slujba".

— „La ce *calem* slujeşti?"

— „Am slujit la *Hătmănie* şi m'a scos, fiindcă am dat pe pârlitură[168]) o mulţime de hoţi ce se încuibaseră în acea diregătorie".

— „Dar bine, bei-mu, de ce nu-ţi căutai treaba? Ce, Domnia-ta o să îndreptezi lumea?".

— „Aşa este; ai dreptate, şi eu zic ca domnia-ta; dar când văd pe fanarioţi despoind pe văduve şi pe săraci, îmi vin furii de nebunie, strig ca un ieşit din minţi şi fac tot ce pot ca să dau pe faţă tâlhăriile lor".

— „Rău, foarte rău. Domnia-ta nu înţelegi nici vremea, nici oamenii cu cari trăieşti".

— „Ce voieşti să zici printr'aceasta? Tălmăceşte'mi".

— „Voiesc să zic că într'o ţară ca a noastră, tot ce putem face mai bine, este să plecăm capul înaintea mai marilor noştri, ca să dobândim *chiverniseală* şi să strângem stare cu orice preţ".

— „Cu orice preţ?"

167. Morală sau virtute. (N. A.).
168. A descoperi sau a demasca pe hoţi. (N. A.).

— „Da, *bei-mu*".
— „Cu alte cuvinte: să furăm, să jefuim?"
— „Şi de ce nu?"
— „Da bine, ce faci mustrării de cuget?"
— „Această slăbiciune să o lăsăm pe seama femeilor cu istericale; iar noi, bărbaţii, să facem ce face toată lumea. He, he! *arhon* Medelnicer, cunoşti bine cum stau lucrurile în ziua de astăzi; ai bani, eşti tare şi mare; eşti sărac, nu te bagă nimeni în seamă. Dar să lăsăm la o parte aceste nimicuri. Ia spune-mi cu ce pot să te slujesc?"
— „Venisem să te rog ca să pui o vorbă pentru mine la Postelnicul Andronache, ca să mă facă ispravnic la vreun judeţ. Să-i spui că neamul meu a slujit ţării dela descălicătoare, că am şi eu ceva cunoştinţe de slujbă, că mă voi silì a nu nemulţumì lumea pe unde voiu fi, ci din potrivă a aduce laude şi binecuvântări Domniei-Sale şi Măriei-sale lui Vodă... Aide-de, fă-mi această facere de bine şi nu te voiu uità până la moarte".
Dinu ascultă aceste vorbe din urmă cu mare răceală şi încredinţat că postulantul nu cunoaşte limbagiul diplomaţiei ciocoieşti, îi zise:
— „Arhon Medelnicere, toate câte mi-ai spus, sunt drepte şi frumoase, dar nu se caută în ziua de astăzi. Ia spune-mi mai bine, ce dai să te fac ispravnic?"
— „Ce-ai zis?... Mai zi încă odată, că n'am auzit".
— „Am zis că isprăvniciile se dau cu *ruşfet* [169]), ai înţeles, ori ba?"
— „Dacă este aşà, ţine-ţi isprăvnicia pentru altul, căci eu nu mă voiu înjosì niciodată să cumpăr slujbă cu bani, dela o leşinătură de ciocoi ca tine!"

169. Mită.

Şi postulantul indignat, ieşì din casă fără să salute măcar pe Păturică.

Acesta în loc să se supere de o asemenea insultă, zâmbì şi zise în sine:

— „Iată un nebun precum n'am mai văzut încă".

Un moment după aceia, intră o a doua persoană, care după ce făcù ciocoiului un compliment demn de un *seraschier* [170]), îi zise de-adreptul:

— „Cucoane Dinule, am auzit că s'a *mazilit* ispravnicul de Teleorman şi viu să cer ajutorul Domniei-tale, ca să iau acest *mansup* [171]).

— „Aşa este, *bei-mu*, dar de! să mai vedem. Vremile sunt grele, isprăvniciile nu se dau la fiecine" — răspunse Păturică cu voce îngânată.

Noul venit, înţelegând pricina care făceà pe ciocoiu să răspunză prin cuvinte evasive, reluă vorba:

— „Da, da, nene Dinule, te rog să-mi faci această trebşoară, căci om sunt şi eu; mână pe mână spală şi amândouă obrazul. Înţelegi domnia-ta".

— „Vezi, aşa'mi vine la socoteală".

— „Dar de vreme ce ne-am înţeles, să vorbim ca nişte prieteni adevăraţi. Ia spune-mi ce o să-mi ceri pentru acest *mansup?*"

— „Cât despre mine, *bei-mu*, nu ţi-aş cere nimic; dar ce facem Postelnicului? El nu este în stare să facă cel mai mic lucru fără interes, şi încă interes, nu glumă!"

La aceste din urmă fraze, trăsurile feţei candidatului de isprăvnicie luară un aspect posac. Se scărpină puţin în cap cu un aer meditativ, apoi zise:

— „Să tăiem preţul".

---

170 Ministru de răsboi în Turcia.
171. Post, slujbă.

— Bine! Să-mi dai 2500 de rubiele".
— „Nu e prea mult?"
— „Nicidecum, bei-mu. Judeţul Teleorman este unul din cele mai bogate: are zece plăşi, peste cincisprezece mii de locuitori, tot unu şi unu, şi schelă la Dunăre. Domnia-ta poţi să scoţi aceşti bani în două săptămâni, numai din plocoane. Ce spui domnia-ta!... Acest judeţ este un *capan*[172]) împărătesc nesecat".
— „Aşà este, dar uite, nu sunt învăţat să fur, mi-e milă să despoi pe săraci!"
— „Astea sunt slăbiciuni cari pier ca visele, îndată ce te vei suì pe scaunul isprăvniciei".
— „Aşa dar, nu se poate mai jos?"
— „Nici o para, bei-mu. Vremile sunt grele, s'aude de Domnie nouă şi noi trebuie să ne folosim acum, când ne umblă moara".
— „Fie dar precum zici. Porunceşte să-mi aducă hârtie şi călimări".
Ciocoiul bătù de trei ori din palme şi toate se aduseră într'o clipă; postulantul scrise biletul următor:

„Arhon Baron!

„Vei da în ordinea mea, două mii cinci sute rubiele aducătorului acestui răvaş şi le vei trece în socoteala mea".

„*Ciolănescu*".

După ce uscă scrierea prin puţin nisip pus peste dânsa, el strânse biletul în două şi-l dete în mâna lui Dinu; acesta îl citì, făcu o temenea sau compliment otoman, şi sculându-se în picioare, se îndreptă către o masă. Deschise un

172. Magazie de aprovizionare. (N. A.).

mic sipet de lemn de chiparos şi scoase dintr'însul pitacul de orânduire, învestit cu subscrierea şi sigiliul domnesc; apoi, după ce trecu într'însul numele noului ispravnic i-l dete în mână zicându-i: — „Slujbă pentru slujbă! Primeşte, boierule, pitacul de orânduire, du-te de sărută mâna Măriei-Sale lui Vodă şi te aşează sănătos pe scaunul isprăvniciei de Teleorman".

CAPITOLUL XIV.

Ţin'te bine, arhon Postelnice!

Credem că lectorii noştri n'au uitat secreta întrevorbire dintre Principele George Caragea şi Banul C., pe care am povestit-o pe la începutul acestei scrieri. Principele fanariot, deşi iritat foarte mult prin refuzul Banului de a da pe fie-sa de soţie favoritului său, nu putu cu toate acestea, să nu admire simţământul de onoare şi marele curagiu cu care bătrânul boier apără onoarea fiicei sale şi pe a naţiunii române.

El încă stà nehotărît şi se gândeà ce sfârşit să dea acestei pricini, când logofătul său de taină (secretarul), intrând în camera lui şi salutându-l până jos, după obicei, îi dete în mână o scrisoare şi se retrase.

Caragea aruncă o căutătură pătrunzătoare asupra adresei depe scrisoare şi prevăzând din instinct că o să cuprindă vreo veste întristătoare, o deschise cu mare grabă şi citì cele următoare:

„Padişahul şi Regealurile[173]) au luat ştire că jefueşti ţara şi surghiuneşti pe cei mai de frunte „boieri; sileşte-te cât vei puteà a te drege cu

---

173. Marii demnitari ai Porţii.

„Împărăţia, căci într'alt chip va fi rău de Mă-
„ria-ta. Atât, nu zic mai mult".

„A Măriei tale supusă slugă,
„*Ahmet Kelalaili Tefterdar*[174])"

— „Atât, nu zic mai mult!... Şi ce va fi voind oare să înţeleagă Ahmet printr'aceste vorbe laconice şi neînţelese? Oare Vizirul şi Kapugi-Başa vor fi găsit pre vreunul care dă mai mult pentru domnia acestei ţări? — Dar bine, eu le trimit pe tot anul *peşcheşuri* (daruri) de câte cincizeci mii pungi de bani; capanul împărătesc geme de berbecii, untul, mierea şi grâul Valahiei; dorinţele *Sultanei-Valide* şi ale lui *Câzlar Agasi*, fosta-au ele vreodată neîmplinite? Ţara întreagă geme sub biciul şi caznele oamenilor domneşti, cari despoaie norodul până la piele, numai ca să satur lăcomia Seraiului... Şi cu toate acestea, ei tot nu sunt mulţumiţi. O! de trei ori afurisiţi Agareni[175])! O! neam nelegiuit!... Cum faceţi voi din oamenii cei mai cinstiţi, unelte neruşinate ale tiraniei voastre şi când nu mai aveţi trebuinţă de dânşii îi aruncaţi în gunoi ca pe nişte vase netrebnice. Voiţi să mă *mazâliţi*, ca să puneţi în locul meu pe vreunul dintre *Şuţi* sau *Calimachi*? Voiţi poate să mă otrăviţi, sau să mă sugrumaţi?... Dar voi nu mă cunoaşteţi bine! Eu nu sunt ambiţios cu Mavrogheni, nici fermecat ca Hangerliu. Capul lui Caragea nu va fi pus în ţeapă dinaintea Inaltei Porţi!..."

Iată starea morală în care pusese pe Caragea citirea fatalei scrisori a lui Ahmet Kelalaili. El se plimbă prin sala spaţioasă a secretăriei, fră-

174. Acesta era un amic credincios al lui Caragea, şi-i scria tot ce auzia vorbindu-se în Divan despre dânsul. (N. A.).
175. Numele biblic dat mahomedanilor şi în special turcilor.

mântat de gânduri negre; câte odată se opreà în loc şi încruntând stufoasele lui sprâncene, strângeà pumnii cu convulsiune şi făceà gesturi ameninţătoare.

In aceste momente intră şi Postelnicul Andronache Tuzluc, ca să afle cele petrecute între Caragea şi Banul C. Pe timpul acesta, Caragea se întorceà către uşă. Postelnicul înaintă către dânsul făcând neîncetat complimente până la pământ, dar când voì să sărute mâna Principelui, el se trase înapoi cu groază, întocmai ca vânătorul când i se arată înainte fără veste o fiară sălbatică, şi devenind palid de mânie, zise:

— „Ce vrei cu mine? spune în grabă".

— „Venisem, Măria-ta, să... să..."

— „Spune în grabă, auzi tu?"

— „Venisem, Măria-ta, să aflu ce ai făcut în pricina despre care te-am rugat cu umilinţă în zilele trecute".

— „Desluşeşte-te mai bine, că nu-mi aduc aminte".

— „Te rugasem, prea milostive Doamne, să ceri dela Banul C., pe fie-sa Maria pentru mine".

— „A! bine zici! am chemat pe bătrânul boier şi i-am *provalisit*[176])".

— „Şi ce ţi-a răspuns, Măria-ta?" — întrebă Postelnicul cu o bucurie văzută.

— „Mi-a răspuns că mai bine îşi omoară copila cu mâinile sale, decât s'o dea după unul ca tine".

— „Dar bine, Măria-ta, ce cusur am eu?"

— „Mi-a spus că eşti hoţ, răpitor, mârşav, linguşitor şi în toate necinstit".

— „Şi Măria-ta ai crezut toate aceste *catigorii?"*[177]).

---

176. Propus. (N. A.).
177. Defăimări. (N. A.).

— „O parte din mişeliile tale le cunosc prin mine însumi; cât pentru ceea ce mai rămâne, nu am nici o îndoială, căci te cunosc ce poamă eşti".

— „Nu crede, milostive Doamne. Aceste pâri vin dela vrăjmaşii mei, cari mă pizmuiesc pentru *hatârul* şi trecerea ce am la Măria-ta". — Apoi terminând aceste vorbe, se încercă să sărute pulpana anteriului Domnitorului, dar Caragea se retrase cu indignaţiune, şi luând un aer ameninţător, îi zise:

— „Indărăt, mişelule! Nu te atinge de mine, că-ţi zdrobesc capul".

— „Iartă-mă, Măria-ta, că nu sunt vinovat".

— „Nu, nemernicule. Voiu da poruncă lui Vel-Vistier să cerceteze prin oameni domneşti toate mâncătoriile tale şi de vor fi adevărate, o să te ţintuiesc în poarta curţii domneşti, ca să dau pildă şi la alţi mâncători ca tine".

— „Să nu faci acest păcat, Măria ta", — adaose fanariotul, căzând în genunchi şi atingând parchetul cu fruntea.

— „Un singur mijloc de scăpare îţi mai rămâne, zise Caragea mai liniştit".

— „Care este acel mijloc, Măria-ta?"

— „Să te duci la Banul şi să-ţi ceri iertăciune".

— „Şi pentru ce să-mi cer iertăciune, Măria-ta?"

— „Pentrucă ai avut neruşinarea de a cere pe fie-sa în căsătorie".

— „Dar bine, suferi Măria ta ca un *Romeu* din ekpaiaoa[178]) Măriei tale, să se înjosească înaintea unui cap-gros de *Valach?*"

— „Imi am eu socotelile mele. Ieşi afară şi nu uità că, dacă până mâine nu-mi vei înfăţişà scrisoarea Banului de iertare, mă voiu ţine de cuvânt: te voiu ţintuì în poartă".

---

178. Un grec din suita Măriei tale. (N. A.).

Postelnicul ieşì repede şi se duse acasă la dânsul foarte turburat de reaua primire ce avusese la curte; aceea ce nu puteà el să înţeleagă, erà schimbarea cea mare ce văzuse în Caragea. „Cum — ziceà el în sine, — acest mândru şi trufaş Caragea, care urăşte atât de mult pe Români, şi-şi bate joc de dânşii de câte ori voeşte, cum se poate ca el să mă supuie la această nemaiauzită înjosire? Eu, Postelnicul Andronache Tuzluc, să-mi cer iertăciune dela un *Valach*? Dar ce o să zică *capioldaşii* (amicii) mei, când vor aflà? Ei o să-şi bată joc de mine, n'o să mă bage în seamă!... Aşà este, în adevăr; dar iarăşi, de nu voi împlini voinţa lui Caragea, voiu fi depărtat din *huzmet*, şi atunci o să fie şi mai rău, căci nefiind la putere, lumea o să râdă de mine cu mai multă îndrăzneală".

Această din urmă ideie decise pe fanariot şi, ca să iasă mai curând din încurcătura în care îl băgase ambiţiunea de a devenì ginere al Banului C., poruncì să-i pună armăsarii la butcă şi se duse de-a dreptul la Banul.

Când trăsura Postelnicului intră în curtea Banului, erà pe la şease ore după amiazi. Slugile bătrânului boier şedeau pe treptele scării şi îşi petreceau timpul vorbind şi râzând; iar Banul îmbrăcat în anteriu de *sevai*[179]) subţire, cu o *libadea*[180]) de pichet alb pe de-asupra şi cu *cauc* cu cearşaf alb, şedeà în pridvorul (balconul) casei, pe un colţ al unui pat lung, şi citeà pe *Tetravanghel*[181]). Văzând butca fanariotului intrând în curte, el lăsă cartea din mâini şi se puse în stare de a primì după cuviinţă pe favoritul lui Caragea.

---

179. Stofă albă de mătasă.
180. Haină boierească, un fel de anteriu de toate zilele.
181. Carte ce conţine cele 4 Evanghelii.

După ce fanariotul făcù Banului câteva complimente lingușitoare, șezù pe marginea patului, și căutând un mijloc mai natural de a începe conversația, el zise:

— „Arhon Bane, te vei mirà poate când vei aflà scopul venirii mele la domnia-ta".

— „Spune-mi, boierule; să vedem".

— „Știi că în zilele trecute ți-am cerut pe coconița Marghioala de soție".

— „Și eu ți-am zis că nu ți-o dau fără voia ei".

— „Ei bine! Arhon Bane, ai întrebat-o? Ce zice? Mă primește de soț sau nu?"

— „Să-ți spui curat; nici că vrea să auză de numele domniei tale".

— „Atât mai bine, căci Măria sa mi-a poruncit să iau pe o nepoată a lui Calimach-Vodă din Iași".

— „Să-ți ajute Dumnezeu boierule!"

— „Așa este, Arhon Bane; dar este ceva care se împotrivește la această fericită căsătorie, și numai domnia ta poți să ridici această piedică.

— „Spune-mi, și voiu vedea".

— „Măria sa Vodă știe că am cerut pe cocoana Marghiolița de soție și fiindcă bănuiește că poate să mijlocească vreo încurcătură de dragoste între mine și domnia ei, voiește să aibă din partea domniei-tale o scrisoare prin care să arăți că am venit în adevăr la domnia-ta și ne-am *agrlechisit* [182]) în treaba aceasta".

Banul, fiind om cu minte foarte ascuțită, pătrunse numai într'o clipă șiretlicul fanariotului; dar voind să se încredințeze și mai bine, îi răspunse:

— „Arhon Postelnice, cu mare părere de rău și cu zdrobire de inimă, îți fac cunoscut că nu pot să-ți dau hârtia ce-mi ceri".

---

182. Invoit. (N. A.).

— „De ce, boierule?"

— „Pentrucă mă tem de vre-o întâmplare neplăcută, şi de!... eu sunt om bătrân".

— „Dar această scrisoare îmi trebuieşte; fără dânsa îmi pierz norocirea".

— „Mă mir, Arhon Postelnice, cum domnia-ta, care eşti mâna cea dreaptă a Măriei sale, să te plângi de nenorociri".

Fanariotul văzând că vicleşugurile sale n'au trecere înaintea bătrânului, căzù în genunchi şi mărturisì tot ce se întâmplase între dânsul şi Caragea.

Bătrânul, neputând să sufere laşitatea şi poltronăria grecului, îi zise să se ridice în sus; dar simţind totdeodată mulţumire a înfruntà neruşinarea acelui venetic, şi a-l pedepsì chiar cu armele lui, el luă condei şi hârtie şi scrise lui Caragea aceste cuvinte:

„Măria ta!

„Postelnicul Andronache Tuzluc a venit la mine şi mi-a făcut rugăciune în genunchi, ca să-l iert pentru necinstea ce mi-a făcut, cerând pe fie-mea de soţie; l-am iertat, Măria ta, şi Dumnezeu să-i dea bine.

A Măriei tale prea plecată slugă,
Banul C...".

După ce Banul strânse scrisoarea şi o pecetluì, o dete fanariotului, zicându-i:

— „Ţine, boierule; dă această scrisoare Măriei sale lui Vodă, şi fii sănătos".

A doua zi, după cântarea *meterhanelelor*, Postelnicul sui scara caselor domneşti plin de speranţă că a scăpat de primejdia ce-l ameninţà. Dete scrisoarea stăpânului său, şi prin *regealâcul*[183])

183. Protecţie înaltă.

lui Beizadea Costake și a Domniței Ralù, dobândì de aci înainte mult mai mare influență la Caragea.

CAPITOLUL XV.

Scene de viață socială

Zilele cele frumoase ale toamnei din anul 1817 își luaseră sborul, împreună cu plăcerile ce procură ele locuitorilor României. Iarna se arătase cam de timpuriu și vântul dela miazănoapte începuse din vreme a suflà cu tărie acea răceală, care amorțește natura, despoaie arborii și acopere țarinele și orașele cu vălul întristărei și al monotoniei.

Orașul București, atât de sgomotos și capricios în zilele noastre, nu erà tot astfel în timpii lui Caragea.

Locuitorii săi din clasa de mijloc, deprinși de mult timp cu viața orientală, cea plină de lene și poezie, vara se adunau la grădinile: Breslea, Barbălată, Cișmegiu și Giafer. Acolo, fiecare *isnaf*[184]) sau cap de familie își întindeà masa și, împreună cu casnicii și amicii, beau și mâncau, apoi începeau a învârti hora strămoșească și danțurile cele vesele, cari se deosibesc foarte puțin de tarantela neapolitană și cari plac atât de mult întregului popor latin.

Erà însă, cu deosebire curios a privì comica gravitate cu care oamenii din popor executau *hora*, danțul lor de predilecțiune. Provocarea la danț, veneà mai totdeauna din partea tinerilor; bătrânii ședeau răsturnați pe iarbă verde, sub umbra cea deasă a copacilor și fumau; dar cu încetul o atracțiune neînvinsă se transmiteà în

184. Breaslă.

inima oamenilor de orice vârstă: jocul tinerimii, ca un electrism, mişcà pe bătrânii patroni; ei se sculau de pe iarbă, scoteau binişele cele lungi, îşi sumeţeau pulpanele dela anterie şi se aruncau cu exaltaţie în arena danţului. Erà comic a-i vedeà cu ce gesturi şi cu ce mişcări se sileau a dovedì junilor cum că nici bătrânii nu sunt tocmai de lepădat.

Işlicul cu patru colţuri, al marelui *terzi-başa*[185]), părea că reclamă prioritatea nobleţei asupra *căciulei de kazacliu*[186]) a cojocarului subţire, care, la rândul ei, păreà că dispreţueşte *căciula* cu *roată* a bogasierului şi *calpacul* de blană al armeanului ibrişimgiu.

Când treceà furia danţului, toată compania se puneà iarăşi pe bere şi pe mâncare şi spre a da veseliei un ton de galanterie mai mare, ei complectau orgia prin feluri de glume, turnând vin în işlicele bărbaţilor şi în condurii femeilor, şi dându-şi unii altora să bea, râzând şi gesticulând ca nişte nebuni.

In tot timpul acesta, lăutarii nu încetau a trage din viori şi a cântà din gură, sau cântece de amor pline de dulceaţă, destinate a produce în inima ascultătorilor dor şi înfocare, sau melodii de danţ vesele şi săltăreţe.

Pe când însă tinerii şi bătrânii de amândouă sexele se desfătau precum arătarăm, copiii, adunaţi în mici grupe, îndopându-se cu ciurechi[187]), simiţi cu brânză, alune prăjite şi floricele de porumb, şi adăpându-se mereu din doniţele cu şerbet roşu şi cu bragă, luau şi ei parte la veselia obştească. Băieţii asvârleau cu mingea şi cu arşicele, iar fetiţele cele mici se jucau d'a *ascunselea*

185. Staroste de croitori. (N. A.).
186. Căciulă căzăcească, din blană neagră de miel, cu fundul de postav alb.
187. Un fel de cozonaci. (N. A.).

sau d'a *baba-oarba*, alergând ca nişte căprioare prin iarba cea verde şi moale, spre a prinde fluturi sau a culege flori.

Către seară, toate aceste grupe înveselite, bărbaţi şi femei, după ce îşi netezeau giubelele şi trimiteau pe slugi înainte cu ploscile şi cu blidele de mâncare, plecau pe la casele lor împărţiţi în cete, după *iznafuri* sau meserii.

Aşa treceà timpul în sărbătorile verei; dar când veneà epoca cea monotonă a iernei, toţi aceşti oameni stau închişi prin case şi serile cele lungi se petreceau în tăcere; abia dacă uneori se adunau mai mulţi la un loc spre a povestì cele ce se întâmplau în cercul restrâns al mahalalei sau spre a jucà între ei *conţina, mariaşul şi cureluşa.*

Atunci însă, ca şi acum, boierii şi oamenii cei cu averi mari se deosibeau foarte mult de popor, în petrecerile lor.

Boierii se plimbau în caleşti şi butci cu arcurile poleite, spre a se deosebì de neguţători. Podul *Mogoşoaiei* şi al *Târgului de afară* erau cele de căpetenie preumblări ale boierilor. Mesele şi petrecerile lor se făceau în familii mai multe adunate la un loc; rar se întâmplà să mănânce pe la grădini; dar şi atunci preferau grădina lui Scufa [188]), via Brâncoveanului din dealul Spirei şi grădina lui Belu de lângă Văcăreşti, spre a nu da prilej norodului a surprinde vreo necuviinţă a lor şi a li se pierde printr'aceasta prestigiul.

Boerii cei tineri, din cauza strânselor relaţiuni ce aveau cu fanarioţii şi alţi venetici depravaţi, contractaseră încă de pe atunci o mulţime de viţiuri, contrarii cu totul modului de vieţuire al boierilor bătrâni. Sania mitologică a lui Beizadea

188. Această grădină a devenit mai în urmă proprietate a domnului Câmpineanu. (N. A.).

C. Caragea, făcută în forma carului lui Apolon şi cei şase cerbi ce o trăgeau; *conteşul*[189]) cel de postav alb, blănit cu samur de Moska; *hangerul* cel semănat cu brilianturi şi *gugiumanul*[190]) de samur cu fundul alb al acestui frumos Principe, precum şi rochiile cele nepreţuite, şalurile şi *feregelele*[191]) Domniţei Ralù, întorsese atât de mult capul junilor boieri şi cocoane, în cât de multe ori vindeau moşii de mare preţ, ca să imiteze luxul şi strălucirea acestor Principi risipitori. Răul poate că ar fi fost mai mic, dacă s'ar fi oprit acì; dar viaţa scandaloasă şi depravaţiunea luând proporţiuni mari, infectară şi demoralizară până la un mare grad societatea întreagă.

Din toate relele acestea, jocul de cărţi fu acela care răspândì mai mult demoralizarea; el sărăceà pe boieri şi funcţionari, şi-i îndemnà la hrăpiri de tot felul.

Unul din cei mai mari desfrânaţi şi risipitori din acei timpi erà Postelnicul Andronache Tuzluc; el furà ca un tâlhar de codru şi cheltuià ca un nebun. Mesele cele mai strălucite, seratele cele mai atrăgătoare, jocurile de cărţi cele mai dărăpănătoare, cari făceau să treacă dintr'o pungă într'alta averea săracilor, toate acestea în casă la dânsul se petreceau. Arghira, Rozolina şi Kalmuca, *frineele* şi *mesalinele* depe atunci ale Bucureştilor, erau stăpâne în casa lui, ce devenise adevărat mormânt al orcărui amor curat şi statornic, al oricării credinţe conjugale.

In ziua de 30 Noembrie, fanariotul făceà în toţi anii masă mare şi ziafet[192]) în onoarea Sfântului Andrei, patronul său. Ajuns în culmea fa-

189. Manta
190. Căciulă.
191. Mantilă uşoară.
192. Petrecere.

voarei domneşti el voì în anul în care am sosit cu povestirea noastră, ca serbarea să fie cât se va puteà mai strălucită. Cu acest scop, el aduse din Constantinopole tot ce găseà acolo mai scump în peşti, poame şi vinuri pe cari unindu-le cu delicateţele gastronomice ale ţării: păstrăvi, mihalţi[193]) şi felurite alte mâncări fragede şi gustoase, pregătise de acea zi un ospăţ, care ar fi putut să aţâţe dorinţele chiar ale vestiţilor noştri străbuni în lăcomie: Luculus şi Eliogabal[194]).

Timpul însă păreà că contrariază înadins mania de lux şi opulenţa fanariotului, căci la 30 Noembrie suflà cu tărie vântul cel de miazănoapte, aducând cu sine troene de zăpadă deasă, care întunecau ziua la miaza-mare lumina soarelui; dar invitaţii Postelnicului erau oameni de aceia ce nu se sperie de fiece lucru. Erà de ajuns pentru dânşii să ştie că în casa amicului lor vor găsì prilej a comite trei sau patru din cele şapte păcate de moarte, şi aceasta îi făceà să treacă prin ger şi zăpadă.

Camera pregătită pentru primirea şi ospătarea invitaţilor, erà un fel de salon pătrat, spoit cu var, şi în mijlocul tavanului cu un cerc de flori arăbeşti tot de var, lucrate în relief, dar fără gust, nici măestrie. Mobilierul se compuneà din două paturi de scânduri înfundate, acoperite cu saltele şi perne, peste cari erau întinse macaturi de lână de Brusa[195]), cu ciucuri de Veneţia pe margini. Lângă zidul despre grădină erà un sipet[196]) mare, îmbrăcat cu piele de căprioară albastră şi legat cu fier alb, iar d'asupra lui, erà un alt sipetaş

193. Peşte de apă dulce, al cărui cap seamănă cu al şarpelui.
194. General (primul) şi împărat (al doilea) la Romani, vestiţi prin lăcomiile şi bogăţiile lor.
195. Oraş turcesc în Asia-Mică.
196. Coş de papură, scrin.

mai mic de lemn de nuc cu flori de sidef. In mijlocul camerei era un scaun de brad cu trei picioare, pe care erau puse patru sfeşnice de tumbac[197]), cu lumânări de seu într'însele şi o pereche mucări de alamă cu care o ţigancă frumuşică luà din când în când mucul lumânărilor, ca să deà mai multă lumină.

In fine, pe la 12 şi jumătate ore turceşti[198]), începură invitaţii a sosì. Cel d'intâiu care suì scara caselor lui Andronache fu Hatmanul Costache Cărăbuş, june frumuşel dar fără spirit, depravat până la măduva oaselor, amic intim şi părtaş al tutulor desfrânărilor lui Beizadea Costache. După dânsul veniră Spătarul Dimache Pingelescu, om ce se sileà cât puteà să nu desminţă pronumele său; Cămăraşul Stamate Birlic, Clucerul Ioniţă Măturică, Paharnicul Dimitrache Mână Lungă şi Baronul Nichita Kalicewski. Mai în urmă de toţi venì şi Beizadeaua, întovărăşit de Treti-logofăt Iordache Zlatonit, un om foarte cunoscut pe timpii aceia prin spiritul său satiric şi plin de originalitate[199]).

După ce mosafirii se aşezară pe cele două paturi, o ţigancă bine îmbrăcată şi purtând o scurteică îmblănită, cu gulerul ridicat în sus, se prezentă înaintea lor cu o tavă plină de dulceţe de tot felul; după dânsa veneà altă ţigancă ţiind o tavă cu o mulţime de păhăruţe cu vutcă de izmă şi câteva farfurii cu migdale curăţite şi cu năut prăjit. Indată apoi intră cafegiul boierului, îmbrăcat cu un mintean de postav negru, cusut cu fir, dar fără mâneci, spre a lăsà să se vază braţele

---

197. Aramă.
198. Două ore după amiazi. (N. A.).
199. Acest om original, al cărui nume l-am preschimbat aici puţin, mai în urmă şi-a pierdut minţile şi a vieţuit până în zilele noastre într'o stare deplorabilă. (N. A.).

sale albe prin cămașa de borangic subțire și refecată cu bibiluri[200]); mijlocul lui, svelt și mlădios, erà încins cu un șal de mătase vărgată, ale cărui extremități atârnau cu grație pe șoldul cel stâng al piciorului; poturii[201]) săi de postav vișiniu, cu turiecii de fir; iminеii cei stacojii și fesul cel roșu cu fundă de ibrișim negru, așezat pe cap cu cochetăria cea minunată a fanarioților, făceau din acel june servitor un Ganymed[202]) care ar fi putut ațâța gelozia vechilor zei din Olimpul lui Omer. El veniă cu o tavă de argint în mână, pe care erau depuse, în zarfurile lor de filigran, mai multe feligene pline de o cafea de Arabia, spumoasă și parfumată; după dânsul intră ciubucciul cu ciubucele de antep și de iasomie din ale căror lulele umplute afânat cu tutun de cel mai ales, ieșiau nori de un fum mirositor. Intrarea succesivă a acestor servitori formà o reprezintare pitorească; cunoscând foarte bine regulele ierarhiei, ca slugi de casă mare, ei se duceau mai întâi la Beizadea Costache, apoi gradat la toți ceilalți și își împlineau datoriile cu eleganță și exactitate. Terminându-se ceremonialul cafelei, mosafirii, ca oameni în treburi, începeau a vorbi politică și a discutà despre pravilele ce se pregăteau pentru țară de către Principele Caragea și consilierii săi; dar Beizadeaua, voind să spargă acea conversațiune a cărei seriozitate ascundea numai minciuni și lingușiri ce-l făceau să caște de urât, zise odată:

— „Ia ascultați, boieri! La ce am venit noi oare aici? Să punem țara la orânduială, sau să ne în-

200. Cusătură în formă de dințișori pe marginea unui guler sau mâneci.

201. Pantaloni strânși pe picior.

202. Prinț troian de o mare frumusețe, răpit de vulturul lui Joe și așezat în Olymp spre a servi zeilor de paharnic.

veselim? Lăsaţi trebile ţării pe seama tată-meu şi a sfetnicilor lui şi haideţi să bem şi să mâncăm!"

Apoi, întorcându-se către stăpânul casei, zise:

— „Andronache, zi băieţilor să puie masa!"

— „Numaidecât, Măria ta!" — răspunse fanariotul cu obicinuitul său aer de înjosire. — „Iar până atunci, Măria ta şi dumnialor, cinstiţi boieri, treceţi în odaia cealaltă şi vă englendisiţi[203]) după plăcere".

Invitaţii trecură în acea odaie, care erà mobilată cu două sofale turceşti; pe una erà o masă rotundă cu picioarele scurte, pe care erau aşezate două sfeşnice şi mai multe perechi de cărţi de joc; iar pe cealaltă erau table pentru jocul de şatrange[204]) şi pentru ţintar.

Cei mai mulţi dintre invitaţi se aşezară împrejurul mesei cu cărţile. Beizadeaua însă şi cu Hatmanul Cărăbuş, preferă jocul de şatrange.

— „Ce jucăm, boieri?" zise cămăraşul Stamate Birlic, manevrând o pereche de cărţi. „Facem un *otuz-bir*[205]) de *englingea*[206]) până se va găti masa?"

— „Mai bine o panţarolă, Arhon Cămăraşe", răspunse Dimache Pingelescu, scoţând o punguliţă cu mahmudele din buzunarul de jos al anteriului.

— „Ştiţi una, boieri?" — adăogă Baronul Kalicewski, scoţând cu lene vreo trei carboanţe şi câteva rubiele din buzunarul jiletcii, „cu otuz-bir şi cu panţarolă ne pierdem timpul în zadar: haideţi mai bine să face un stosişor".

— „Dar ce dănănaie o mai fi aceasta, că noi

203. Petreceţi...
204. Jocul de şah, sau de table.
205. Un fel de joc cu 31 de cărţi.
206. De petrecere.

n'am auzit până acum vorbindu-se de dânsa?"

— „Stosul, boieri dumneavoastră, este un joc foarte frumos; el n'aduce somn jucătorilor, şi ceeace are şi mai bun, este că, în puţin timp, unul sau doi din jucători mătură toţi banii din punga celorlalţi; cu puţină cheltuială de vreme, ştii cu ce te alegi".

— „Bree! da zdravăn joc!"

— „Joc voinicesc!" — zise Pingelescu cu entusiasm, — auzi colo, să moţăim de somn toată noaptea pentru câteva mahmudele, dodecari sau rubiele, câştigate în *otuz-bir!* Arhon Baroane, fă bine de ne învaţă şi pe noi acest minunat joc".

— „Bucuros, boierii mei, de ce nu? Sunt însă două feluri de stos: unul se numeşte curat *stos* şi este cam greu; iar celălalt se numeşte *ce cei* şi este mai lesne de învăţat".

— *„Ce cei!* Frumos nume! arată-ne dar cum se joacă acest „ce cei" al Domniei-tale!"

— „Bucuros! Priviţi, boieri", zise Kalicewski, luând în mână o pereche de cărţi; „unul dintre noi face cărţile, iar ceilalţi — ori câte unul, sau mai mulţi deodată, — zic celui care face cărţile: — „Dă-mi un birlic, dă-mi un zece ochi, un popă, o preoteasă" sau orice altă carte va voi". — Cel care ţine cărţile în mână începe a da cărţi, puind pe cea dintâi dinaintea celui care a cerut, iar pe cea d'a doua dinaintea sa; şi dacă cartea cerută va cădeà dinaintea celui ce a cerut-o, câştigă el, iar de va cădeà dinaintea celui care face cărţile, câştigă acesta".

— „Să începem acest frumos joc", ziseră mai mulţi deodată".

Baron Kalicewski, văzând marele entuziasm ce aveau boierii pentru acel joc propus de dânsul, simţì în sine o bucurie infernală pe care o sugrumă în inima sa, căci el văzù succesul planu-

rilor sale de jefuire asigurat printr'acest mod de prădare necunoscut încă acelor boieri români şi fanarioţi, ce altfel erau foarte dedaţi la jafuri. Luă dar îndată cărţile în mână, şi întrebă:

— „Incepem, boieri?"

— „Să începem".

— „Luaţi aminte, că fac cărţile!"

— „Bine, bine!"

— „Tăiaţi, boieri!"

Pingelescu tăiè cărţile, apoi zise cu semeţie:

— „Cinci ochi pe zece rubiele".

Kalicewski începù să dea cărţi, râzând pe sub mustaţă şi cu sânge rece;

— „Opreşte-te, strigă Pingelescu, „am câştigat, dă-mi rubielele!"

— „Poftim, boierule!"

Şi îi numără zece rubiele.

Ceilalţi boieri, văzând cu câtă înleznire se câştigau banii în acest nou joc, începură a jucà şi ei, şi atât de bine le mergeà jocul, încât unii din ei începură să simţă milă de bietul Baron, carele plăteà neîncetat, cu cel mai mare stoicism, pierderile sale. Dar aceasta erà numai o manevră a şiretului muscal; căci după câteva minute, toţi începură a pierde. Agitaţiunea şi sgomotul acestui joc infernal făcù pe Beizadea Costache şi pe Hatmanul Cărăbuş să părăsească liniştitul joc al tablelor.

— „Popă, pe ce am în mână!" zise Beizadeaua cu mândria aceea plină de fanfaronadă ce este particulară beizadelelor din ţara noastră.

Baronul începù a da cărţi, fără să se preocupe cât de puţin de suma ce puteà să aibe Principele în mână.

— „Ai câştigat, Măria-ta!" exclamară unanim cu surpriză toţi jucătorii.

Beizadeaua deschise mâna şi găsì într'însa cin-

cizecişitrei de mahmudele, cari fură plătite cu punctualitate de către Baron.

— „Şease ochi pe toată suma!" — zise iarăşi Beizadeaua.

Norocul fu şi de astădată în partea Beizadelei. Baronul îl lăsase într'adins să câştige, ca să-l încurce, căci la a treia carte, Beizadeaua perdù tot ce câştigase împreună şi cu banii săi.

Această schimbare de noroc ambiţionă şi mai mult pe Caragea. El scoase din buzunar o pungă plină cu mahmudele şi după ce băù un pahar de mastică şi fumă de câteva ori din ciubuc, zise cu ironie:

— „Arhon Baroane, câte parale ai în buzunar?"

— „Am deajuns, Măria ta, ca să plătesc tot ce voiu pierde", răspunse Rusul cu mândrie.

— „Bine!... ia să-mi dai un zece ochi pe punga aceasta!"

— „E prea mult, Măria ta!"

— „Fie dar pe jumătate".

Baronul câştigă jumătate din aceia ce se aflà în pungă şi la al doilea joc o luă cu totul.

— „Eu mă prinz că jocul acesta are pe dracul într'însul", zise Postelnicul Andronache Tuzluc; „auzi colo! să pierz eu zece mii de lei într'o clipeală de ochi? Şi unde pui bătaia de piept şi de inimă; unde pui iarăşi acel îndemn nebiruit de a tot cere pe popa şi zece ochi, şi a tot scoate la dodecari din pungă, uitându-te la dânşii cum se duc la dracu".

— „Ba să mă ierţi, boierule; banii Domniei tale nu s'au dus la dracu, ci în pungă la mine", zise Baronul.

— „Tot atâta face, Arhon Baroane", zise Beizadeaua cu ironie.

— „Aşa, aşa!" adăogă Hatmanul Cărăbuş, cu

un râs înghesuit şi prostatic, ca să lingușească pe Beizadeaua.

— „Cât ai pierdut, cucoane Andronache?“ întrebă Treti-Logofăt Iordache Zlatonitul, sculându-se după sofaua unde şezuse nemişcat tot timpul cât ţinuse jocul.

— ‚Vreo zece mii de lei!“ răspunse fanariotul, cu nepăsare.

— „Puţin foarte puţin. Să trăiască *iznafurile* şi sărăcimea! N'ai decât să scoţi o cercătură[207]) în ţară sau să dai câteva volnicii de furat pe la hoţi şi banii aceştia vor venì la loc înzeciţi!...“

— „Bravo, Zlatonitule, bravo!“ — exclamă Beizadeaua bătând din palme şi râzând ca un nebun.

— „Dar bine, Măria ta, suferi să fiu batjocorit de acest nemernic chiar înaintea Măriei tale?“ zise Postelnicul rănit la biata cinste.

— „De ce te superi, Andronache? Nu vezi că el glumeşte?“

— „Dar Domnia ta, boier Pingelescule, cât ai pierdut?“ întrebă iarăşi Zlatonitul.

— „Vreo trei mii de lei“.

— „A zecea parte din preţul cu care îţi vinzi obicinuit iscăliturile ce pui pe anaforalele Veliţilor boieri; nu te întristà de această pierdere, căci din mila lui Dumnezeu pricinile se înmulţesc din zi în zi“.

Pingelescu plecă capul în jos şi tăcù; dar Zlatonitul se aflà în vervă satirică şi hotărîse să biciuiască pe toţi fără milă, căci nu trecù mult, şi se adresă către Căminarul Stamate Birlic:

— „Ia spune-ne, Arhon Căminare, ai perdut şi Domnia ta ceva?“

---

207. Cercătura era controlul ce făcea guvernul, pe acei timpi, contracciilor cari luau prin sultan—mezat, strângerea veniturilor ţării. Din acea cercătură ieşea un rău foarte mare, căci se descopereau abuzuri mari. Contraccii, ca să scape de pedeapsă, cumpărau pe cercători, iar banii ce le dădeau îi adunau tot dela contribuabili. (N. A.).

— „Vreo mie cinci sute de lei; un bagatel".

— „Nu e nimic. O să avem vreo câteva podini lipsă la poduri şi vreo sută de oameni cu picioarele scrântite [208]).

— „Dar Domnia-voastră, Clucer Măturică şi Paharnice Mână-lungă cum stați?"

— „Noi am câştigat [209])".

— „Se vede că Dumnezeu priveghează asupra văduvelor şi asupra săracilor, căci de pierdeați şi voi, apoi negreşit erați să vă băgați măturile şi mâinile voastre cele lungi în lada săracilor şi erà să le luați hrana şi îmbrăcămintea măcar pe vreo două, trei luni".

— „Dar domnia-ta, Arhon Baron Kalicewski, de unde ai venit cu acest joc drăcesc, care o să ne aducă în stare să ne pierdem averea, sufletul şi chiar mustrarea de cuget? Nu ştiai oare că Dumnezeu ne-a pedepsit de ajuns pentru păcatele noastre, dându-ne în mâna streinilor, cari ne-au stricat toate datinele şi obiceiurile noastre cele bune? De ce ai mai venit şi Domniata să ne cufunzi în prăpăstia ticăloşiei prin jocul Domnieitale cel sărăcăcios ca şi numele ce porți?"

— „Ei! ei! nebunule, te-ai trecut!" zise Beizadeaua atins de vorbele cele aspre ale Zlatonitului.

— „Nu, Măria-ta, nu m'am trecut şi nu pot să

---

208. Veniturile podurilor se vindeau prin mezat şi Stamate Birlic se afla contracciu. Aceste venituri se compuneau din taxe puse asupra tuturor carelor ce intrau în Capitală. Carul cu marfă de lipscănie plătea bani 240; cel încărcat cu blane leşeşti, bani 180; se lua 6 bani la vadra de rachiu; 12 bani pentru vadra de vin; 45 de bani carul cu postav românesc; 30, carul cu piei de miel; 45 carul cu piei de vacă; 60, carul cu bogasiu; 60, carul cu piei de epuri; 45, carul cu coase; 60, carul cu braşovenie; 60, carul cu musuluri de Rumeli; 60, carul de arnici; 45 carul cu aba de Podolia; 30, carul cu aba de tusluci; 60, carul cu sticle ce vin dinăuntru; 30, carul cu sticle leşeşti; 60, carul cu postav leşesc; 60, carul cu lână de oaie; 60, carul cu lână de capră: 60, carul cu aramă lucrată; 30, carul cu fier: 120, carul cu butii de vin: fie mânăstiresc, ori boieresc sau țărănesc. (N. A.).

209. Aceşti doi boieri se aflau cassieri la cutia de milostenie. (N. A.).

tac, căci sunt Român, şi văd de acum unde o să ne ducă jocul muscalului acestuia. Boierimea ţării, atât de iubită de norod pentru faptele ei cele frumoase, fii acelor stâlpi ai ţării, cari au jertfit avuţia şi şi-au dat chiar viaţa pentru ţară, o să ajungă să vânză mere pe pod ca precupeţii, iar cei mai slabi dintre dânşii, o să-şi piarză cinstea şi sufletul, vânzându-se la cei ce le vor da bani de cheltuială la neavere! Da boierilor, jocul acesta o să vă piarză..."

Muşcările Zlatonitului ar fi mers mult mai departe, dacă în momentul când voià să reînceapă n'ar fi intrat Păturică, invitând pe mosafiri la masă.

Beizadeaua se îndreptă către camera de mâncare, urmat de toţi ceilalţi mosafiri, se puse la masă şi toţi începură a gustà din bucatele cele delicate ale Grecului şi a bea din vinurile cele mai alese ale ţării. Dar când ajunseră pe la friptură şi poame, începură lăutarii a cântà cele mai frumoase şi mai patetice cântece de masă[210]). Toţi oaspeţii ascultau pe lăutari cu mai multă sau mai puţină băgare de seamă; numai Caragea şi Hatmanul Cărăbuş păreau mai agitaţi decât toţi ceilalţi. Aceasta se vedeà din mişcările capului, din alterarea feţei şi mai cu seamă din desele oftări ce ieşiau din piepturile lor. Vinul cel tămâios de Cernăteşti, turnat necontenit în gâtlejul boierilor, începù să-şi facă efectul său. Oaspeţii noştri, cari până aci mâncau şi beau liniştiţi ca cei şapte filozofi ai Eladei, prinseră la limbă şi deveniră mai sgomotoşi decât Nemţii cei beţi. Respectul ce aveau asupra Beizadelii se mai slăbise; unii cântau, alţii îndemnau pe Baronul Kalicewski

210. Pe atunci muzica română se compunea din arii de joc şi arii de dilectare, numite cântece de masă. (N. A.)

să înceapă iarăşi minunatul joc, care cu puţin mai înainte le uşurase pungile; numai Beizadeaua şedeà liniştit şi din când în când, aruncà câte o vorbă de spirit în socoteala bieţilor oaspeţi, cari, cu toată ameţeala vinului, erau siliţi să sufere temându-se de a nu atrage asupră-le urgia domnească.

In fine, cina se termină şi mosafirii părăsiră casa. Postelnicul Andronache, după ce dete câteva instrucţiuni lui Păturică, se puse şi el în sanie şi se duse la Kera Duduca.

CAPITOLUL XVI.

Fă-te om de lumea nouă,
Să furi cloşca de pe ouă!

Să părăsim partea de sus a caselor Postelnicului, căci nu mai are nici un interes pentru lectorii noştri, şi să ne coborîm în partea de jos, sau mai bine în beciuri, ca să vedem ce face Dinu Păturică.

Acest ambiţios ciocoi, nevoind a se lăsà nicidecum mai jos decât stăpânul său, pregătise şi el o cină la care invitase pe câţiva din cei mai de aproape amici ai săi.

Camera în care dădeà el ospăţul, erà împodobită cu două paturi turceşti înfundate, peste cari erau puse saltele de lână, acoperite cu chilimuri vărgate de *Idirnè* (Adrianopole), cusute pe margini cu ciucuri de bumbac alb; pe lângă pereţi erau puse perne îmbrăcate cu cit *tocat*[211]); prin unghiurile acestor paturi erau aşezate perniţe mici, umplute cu puf ,pe ale căror feţe albe de batistă, se vedeau mai multe arabescuri cusute

211. Cel mai scump cit de pe atunci. (N. A.).

cu fir şi mătase; iar pe una dintr'însele erau cusuţi doi amoraşi, ţinând în mână o ghirlandă de flori, în al căreia mijloc erà o inimă pătrunsă de două săgeţi şi inscripţia aceasta: *Μὴ μὲ ξεχνὸς* [212])
Zidul, de lângă pat, erà acoperit cu un covor de Brusa, pe care stau spânzurate în cue o puşcă arnăuţească ghintuită, legată la maşină cu o sangulie cusută cu fir şi două perechi pistoale băgate în tocuri de piele, ornate tot cu fir. Mai în jos, tot pe acel perete, erau atârnate două săbii turceşti cu mânerele de sidef, iar în mijlocul lor erà aşezat un cauc oltenesc de hârşie neagră de miel, al cărui fund erà cusut cu fir de cel bun peste postav roşu şi lăsà să atârne în jos o fundă de fir lucrată cu mare gust.

Cele două ferestre despre uliţă erau împodobite cu mai multe glastre de flori, printre cari se deosibeau mai ales: maghiranii, trandafirii şi câţiva endruşaimi ce umpleau atmosfera camerei de un miros nu aşa plăcut, cât erà de pătrunzător.

Pe lângă păreţi erau puse în rând câteva scaune de Braşov vopsite şi un sipet mare legat în bande de fier albe peste piele de căprioară albastră.

La o înălţime oarecare a unuia din pereţi, erà un dulap mic săpat în zid, în care se află depusă mica bibliotecă a ciocoiului, compusă din câteva cărţi greceşti şi româneşti, printre cari figurau: *Proorocirea lui Agatanghel, Filozoful Sintipa, Alexandria, Tilu-Buh-Oglindă* şi alte capete de opere ale literaturii naţionale depe atunci, cărţi glumeţe cari prin anecdote de spirit şi poveţe filozofice, făceau petrecerea favorită a poporului.

Masa de mâncare erà aşezată între două paturi şi împrejurată cu scaunele pe cari erau să şează onorabilii oaspeţi ai lui Păturică.

212. «Nu mă uita».

Pe masă erau rânduite o mulţime de farfurii cu mezelicuri de tot felul: marinată de stacoji, farfurioare mai mici cu icre proaspete de morun, licurini jupuiţi, sardele muiate în untdelemn de Mitilene, amestecat cu piper şi zeamă de lămâi de Mesina, măsline dulci de Thesalia, grămădite în formă piramidală, icre tari de chefal, smochine de Santorini, halva de Adrianopole; nimic din delicateţele gastronomice ale Orientului nu lipseà pe masa ciocoiului, mai împodobită chiar decât a stăpânului său. Toate aceste mezelicuri erau aşezate după o regulă militară având la fiecare distanţă de două palme câte o carafă cu vin galben de Drăgăşani, cu pelin roşu din viile mânăstirii Bistriţa şi cu vinuri orientale de diferite culori şi gusturi, fără a lipsì *vapornițele*[213]) cu anason de Chio şi cu mastică de Corinth. In fine, Păturică luase dispoziţiuni ca oaspeţii săi să nu cerce cea mai mică lipsă întru îndeplinirea gustului lor rafinat.

Dacă cineva ar fi văzut luxul ce domnea la masa Postelnicului şi la vătaful său de curte, fără îndoială s'ar fi convins că ospăţul slugei întreceà în toate pe al stăpânului şi dacă s'ar fi gândit mai serios la mizeriile acelor timpi de tristă memorie, ar fi zis împreună cu noi, că fanariotul n'aveà de ce să se plângă pentru pagubele ce-i făceà vătaful său de curte, căci banii ce se cheltuiau în aceste ospeţe nu erau ai săi, ci ai săracilor şi ai văduvelor căzuţi victimă nesaţiului său de averi.

Intre oaspeţii de căpetenie invitaţi de Păturică, figurau: Tudor Ciolănescu, vătaful de curte al Banului Grigore B..., Neagu Chioftea dela Banul Constantin Băl..., Zamfir Ploscă dela Isac R..., Vlad Boroboaţă dela F... şi alţi mai mulţi, aleşi

213. Butelii îmbrăcate cu papură. (N. A.).

dintre corifeii ciocoismului şi ai hoţomăniilor bucureştene de pe atunci.

După ce se duseră mosafiriii Postelnicului pe la casele lor şi el la amanta sa, Păturică se coborî în odăile de jos şi se puse la masă cu prietenii săi.

Patru ţigănaşi, curat îmbrăcaţi, aduceau bucate la masă, şi două ţigănci tinere şi frumuşele erau însărcinate a turnà prin pahare nectarul care, dela căderea zeilor din Olimp încoace, a luat prozaicele nume de vin şi rachiu.

Una dintr'aceste două copile luă depe masă o papornită cu anason şi umplând mai multe feligene, dete fiecăruia din oaspeţi câte unul. Oaspeţii sorbind rachiul căzură pe farfuriile cu mezelicuri precum cad lăcustele peste holdele plugarilor.

Dinu Păturică observă aceasta şi cu oarecare nerăbdare, în calitatea sa de ospătător, strigă cu un glas ascuţit şi obrasnic:

— „Aduceţi ciorba, bre!"

— „Numai decât, coconaşule!" — răspunseră ţigănaşii, plecând toţi deodată ca să arate mai mult zel. După câteva minute ei puseră pe masă un castron colosal plin cu ciorbă de ştiucă, fiartă în zeamă de varză cu hrean; pe urmă aduseră două farfurii lunguieţe cu mihalţi şi cu păstrăvi rasol, muiaţi în oţet şi untdelemn; aduseră mai multe vase de cositor, pline cu *iahnii*, cu *plachii*, cu morun gătit cu măsline şi foi de dafin, cu crapi umpluţi cu stafide şi *coconare*[214]), şi alte felurite mâncări, cari se ziceau în vechime *bucate cu cheltuială*.

Vinul asemenea curgeà fără încetare din pahare şi aluneca pe gâtul ciocoilor cari, la fiecare

---

214. Nuca coconarului (un fel de pin), de mărimea unui sâmbure de coarnă.

deşertare de pahar, strigau: — „Să trăiască nenea Păturică!" — Numai Vlad Boroboaţă sta trist şi tăcut.

— „Da ce, mă Boroboaţă, de ce stai bosumflat? Ori ţi s'au înnecat niscaiva corăbii cu marfă?" — zise Neagu Chioftea, cel mai sgomotos dintre toţi oaspeţii.

— „Par'că eşti o mireasă, adăogă Tudor Ciolănescu".

— „Inchină cu noi, bre! Fă-te om de lumea nouă, să furi cloşca după ouă!" ziseră toţi ciocoii deodată.

— „Ei bine, răspunse Boroboaţă, umpleţi, un pahar să închin şi eu cu voi!"

Paharul se umplù şi se dete în mâna lui Boroboaţă care, ridicându-l în sus, zise:

— „In sănătatea săracilor ţărani cărora le dăm fum de ardei şi le punem fierul roşu pe piept, ca să le luăm bănişorii din pungă! Să trăiască văduvele şi copiii cei sărmani, cărora le luăm pâinea din gură, ca să mâncăm noi, ăştia, peşte de Ţarigrad, halvale de Indirné şi să bem vin chipriotic!... In sănătatea ţării întregi pe care am lăsat-o în sapă de lemn!!...

Zicând aceste cuvinte, trânti paharul pe masă şi căzu iarăşi în cugetările sale de mai înainte.

Toastul lui Vlad Boroboaţă şi amărăciunea cu care el pronunţă vivatul său cel sinistru, făcură în inima ciocoilor tot acea impresiune ce făcu odinioară literele de foc regelui Babiloniei Balthazar şi oaspeţilor săi cei desfrânaţi.

Vătafii de curte se uitau unul la altul cu nişte priviri sperioase ce dovedeau în destul cât de adevărate erau cele zise de Boroboaţă. Numai Dinu Păturică ascultă acest strigăt al mustrării de conştiinţă, fără ca să se turbure câtuşi de puţin, ba încă el aruncă asupra lui Boroboaţă o

privire dispreţuitoare şi dând într'un rîs sardonic, curmă tăcerea cu aceste cuvinte:

— „Cinstiţi boieri! Nu vă *sinorisiţi*[215]) lui Boroboaţă, căci este cam nebun, sărmanul. Cine ştie ce babă l-a *obrocit*[216]). Să bem, fraţilor, şi să lăsăm pe Boroboaţă să spuie la cazanii cât va voi".

Apoi, întorcându-se către slugi:

— „Aduceţi, bre! vin tămăios de Cernăteşti".

— „Şi de cel de Drăgăşani!" adăogară ceilalţi.

Sticlele se umplură cu tămâioasă într'o clipă şi veselia renăscu în sînul oaspeţilor ameţiţi de băuturi şi îmbuibaţi de grasele mâncări orientale.

Această cină compusă toată din plăceri de contrabandă, ţinuse câteva ore şi cu tot vinul ce se băuse, nici unul dintre ciocoi nu se îmbătase desăvârşit; ei ajunsese numai la gradul acela al beţiei, când omul devine vesel şi spune adevărul fără rezervă. Astfel dar, unii vorbiau, alţii cântau lovindu-se unii pe alţii în glumă cu gloanţe de pâine; numai Vlad Boroboaţă sta cufundat în nişte cugetări sinistre, pe cari le întrerupeà câte odată cu un surâs amarnic. Dinu Păturică, ce-l priveà cu o vădită nemulţumire, observând că acea beţie tristă a oaspelui său puteà să influenţeze mai tare asupra celorlalţi şi să stânjinească libera explozie a veseliei lor, se sculă în sfârşit strigând:

— „Ei, bine, boieri, vă văz cam pe gânduri; eu v'am chemat aci, ca să ne veselim, iar nu ca să punem cenuşă în cap şi să ne plângem păcatele ca proorocul Ionà din scriptură! N'aveţi bucate? N'aveţi vin? De ce dar staţi ca nişte curci plouate? Mai aduceţi, bre, marinată de barbuni şi vin de *Tenedos*, să ne veselim cât ne umblă

215. Nu vă potriviţi, nu vă întovărăşiţi...
216. A obroci, după limba poporului de atunci şi chiar de astăzi, este a fermeca, a dobitoci. (N. A.).

moara, că destul ne vom pocăi la bătrânețe. Iar tu, cobe rea, du-te de fă cazanii la biserică, iar nu în casa mea!... Auzit'ai, tu?"

— „Bravo, nene Păturică; ai dreptate. Să se ducă la dracu acest dăscăliciu, care ne-a stricat *cheful* cu *iticaua*[217]) lui".

— „Da, la dracu!" — exclamară toți deodată.

— „Iar noi să ne veselim, ca niște oameni de ispravă", adaose Păturică.

— „Și să vorbim de trebșoarele noastre", răspunse Neagu Chioftea, curmându-i vorba. „Știți boieri, că am cam ajuns în vremea de apoi! Pare-mi-se că stăpânii noștri au cam băgat de seamă, că le mâncăm stările, și s'au pus pe economie. Alte dăți, când le înfățișai catastihul, nici că se uitau la dânsul și-ți umpleau mâna de rubiele, iar acum te ține câte trei, patru ciasuri în picioare și te descoase din toate încheieturile ca pe hoții de cai".

— „Bine vă face, ciocârlanilor", zise Păturică, râzând.

— „Ce-ai zis? întrebă Neagu Chioftea cu mirare.

— „Am zis că vă face foarte bine, căci nu știți să furați".

— „Noi nu știm să furăm?" observă Chioftea cu un zâmbet de ironie.

— „Da, da, voi!" replică el cu siguranță. „Sunteți niște *bojogari*[218])".

— „Dacă este așa, apoi învață-ne tu, meseria".

— „Bucuros. Ia spuneți-mi, boieri dumniavoastră, ați citit vreodată cartea numită *Floarea darurilor?"*[219]).

---

217. Morala.

218. Hoți proști. (N. A.).

219. Culegere de istorioare, sentințe și maxime din filozofii antici și sf. părinți ai bisericii. (Pentru mai multe lămuriri a se vedea: *N. Cartojan, Fiore di virtù* în literatura românească, Academia Română, Mem. Secț. Lit., Seria III, tom. IV, mem. 2, București, 1928).

— „Nici n'am auzit vorbindu-se de dânsa".

— „Aveţi dreptate, nu s'a tălmăcit încă în limba românească şi voi abià ştiţi să citiţi româneşte. Ascultaţi dar şi pricepeţi; în acea carte este o istorioară plină de noimă care începe cam aşà: „A fost odată un împărat dela Indiile răsăritului sau de prin ţara Sacâzului[220]). Acel împărat aveà şaptezecişicinci de copii, tot unu şi unu. Ajungând însă la adânci bătrâneţe el chemă pe fiul său cel mare şi-i zise să facă un snop de şaptezecişicinci de nuiele şi să-l aducă înaintea sa. Porunca se îndeplinì într'o clipă; împăratul chemă atunci pe toţi fiii săi şi le zise: — „Eu am îmbătrânit şi peste puţin o să mor; aş voi însă ca înaintea morţii mele, să las întinsa mea împărăţie aceluia dintre voi, care se va dovedì mai tare şi mai priceput. Hotărăsc dar ca acela care din voi va puteà să rupă deodată această legătură de nuiele, acela să ia împărăţia după moartea mea!" Feciorii de împărat se priviră mai întâi unii pe alţii cu mirare şi apoi se cercară pe rând şi fiecare în parte să rupă legătura de nuiele, dar nici unul nu putù. Impăratul îi privì râzând şi le zise:

— „Dacă nu le puteţi rupe deodată pe toate, apoi rupeţi-le câte una în parte".

Copiii se supuseră la noua poruncă a tatălui lor şi în puţină vreme toate nuielile fură rupte.

— „Ascultaţi, dragii mei copii", adaose atunci împăratul: „acest znop de nuiele sunteţi voi; dacă veţi rămâneà uniţi după moartea mea, nimeni nu vă va biruì; iar dacă vă veţi despărţì, va venì

220. Insula Chio. (N. A).

vrăjmaşul şi va face din voi aceea ce făcurăţi dinaintea mea cu aceste nuiele".

Păturică se oprì aci şi privind câteva momente pe tovarăşii săi cu ochi pătrunzători, îi întrebă:

— „,Ei bine, boieri dumniavoastră, cum vi se pare această istorioară?"

— „Foarte frumoasă, ce e dreptul, dar n'are a face nimic cu necazurile noastre", răspunse Chioftea.

— „Vă înşelaţi, fraţii mei", adaose Păturică cu un aier de superioritate. „Dacă voi aţi fi urmat *paradigma*[221]) acestei istorioare, nu eraţi să vă plângeţi acum că stăpânii voştri v'au prins cu ocaua mică".

— „Ei bine, învaţă-ne tu, ce să facem?"

— „Să vă învăţ căci uite, sunteţi proşti ca nişte băieţi luaţi pe pricopseală. Voi vă adunaţi în toate zilele la cafeneaua dela Dorobănţie. Aşà este, or ba? Spuneţi!"

— „Ba aşa. Ne adunăm în toate zilele precum zici".

— „Ar fi de mare folos pentru voi ca înainte de a părăsì cafeneaua, să puneţi *nart*[222]), la toate lucrurile ce veţi târguì, ca să ştie fiecare din voi cât are să încarce la socoteală".

— „Vorbeşte mai desluşit, că nu te înţelegem!"

— „Iată ce voiu să vă zic: să ne închipuim că pentru curtea unuia dintre stăpânii voştri, se cum-

---

221. Pilda.

222. Din vechime şi până la regulament, carnea, pâinea şi lumânările se vindeau la contraccii cu apalt şi se însemnà în contract preţul fix, şi câţi din măcelari sau brutari se dovedeau că vând cu cântare strâmbe, sau articole proaste, se dedau prin târg şi se ţintuiau de urechi pe la răspântii. Să explicăm acum ce însemnează «darea prin târg». Această tortură se urma astfel: culpabilul era desbrăcat până la brâu; mâinile îi erau legate cu o funie de care trăgea un arnăut al Spătăriei, pe când altul îl lovea cu nuiaua peste spate strigând tare: «Cine va face ca dânsul, ca dânsul să paţă», şi astfel îl plimba prin tot oraşul. (N. A.).

pără câte douăzecişicinci oca de carne pe zi. Ei bine, preţul nu poţi să-l încarci, căci carnea este cu nart (preţ fix), dar poţi să încarci la suma ocalelor, cumpărând mai puţine şi trecând la socoteală mai multe. Cu pâinea faci tot aşa. Vânatul şi pasările n'au nart; curcanul se vinde un leu, pune-l şaptezeci de parale; gâsca *ipac* (idem), găina şi raţa se vând câte o *leiţă*, pune-le câte un leu şi cinci. Dela untdelemn, zahăr, cafea, tutun, poame, şi chiar dela zarzavat, puteţi să vă folosiţi în două feluri, adică adăogând la suma ocalelor, şi la preţ..."

— „Fleacuri, nene Păturică, fleacuri! Din aceste nimicuri, cineva abia îşi scoate zilnicele cheltuieli. Nouă, mă rog dumitale bun, ne trebue bani mulţi, stări mari, ca să scăpăm de slugărie".

— „Şi cutezaţi voi să numiţi nimicuri cheltuiala cuhnei, acel izvor nesecat din care un om cu minte poate în scurt timp să facă stare mare? Bree! Da proşti mai sunteţi!... Să vă fac o socoteală cu *tachmin* (aproximativă), ca să vedeţi cât de mult vă amăgiţi".

— „Fă-o, nene Dinule, să vedem ce *bazaconii* sunt acestea ce tot ne spui".

— „Cioară! adu călimări şi hârtie!"

La aceste cuvinte, un ţigan ce dormită lângă sobă, se sculă repede şi aduse numaidecât hârtie şi o pereche călimări de argint cu coadă. Păturică deschise coada călimărilor, scoase un condei de pană de curcă cu felurimi de flori făcute dintr'însul şi după ce dete pe ţigan afară, urmă într'altfel:

— „Ei bine, boieri, fiţi cu băgare de seamă, că am să vă fac o socoteală cu *tachmin*, ca să vedeţi că vorba mea e vorbă; şi ca să nu ziceţi că măresc sumele, voiu începe chiar dela casa stăpânului meu. Aşa dar scriu aci:

FOAIE DE SOCOTEALĂ a curţii marelui postelnic A. Tuzluc	Socot. dreaptă		Socot. încărc.	
Luni, Ianuarie în 8, 1817 (bunioară)	tal.	b.	tal.	b.
Treizeci oca carne, câte 10 parale ocaua fac[223]	5		7	60
Douăzeci pituşti pentru masă	1		1	
Morcovi, pătrunjel, ceapă, făină, orez şi piper	2		3	90
Cirivis	2		3	90
Enibahar şi alte mirodenii		30	1	
Doi curcani	3		6	
Cinci claponi	5		7	60
Patru limbi afumate	4		6	
Şase ghiudeni	6		8	60
Zece licurini	5		7	60
Sardele	4		6	
Icre negre de Taigan	6		8	30
Arpagic şi usturoi pentru stufat	1		1	60
Apă de Filaret pentru boieri	1		1	30
Apă de gârlă pentru slugi	2		3	
Stafide şi coconari	2		3	
Ouă pentru ochiuri şi jumări	1		1	60
Sare		12		18
Oţet	1		1	30
Struguri şi mere creţeşti	2	30	3	30
Varză pentru calabalâc[224]	1		1	60
Imiclicul oamenilor[225]	3		4	
Fac peste tot cheltuiţi	57	72	88	38
Să scădem cheltuiala cea dreaptă din cea încărcată				
Rămâne câştig curat			30	66

„Să înmulţim acum acest câştig cu zilele anului şi veţi vedeà că dă o sumă de talere 10,785, bani 90. Această sumă vine numai dela cuhnie; dar unde puneţi domniavoastră îmbrăcatul ţiganilor, cumpărătoarea orzului, a fânului, a căr-

223. Aci încărcătura vine dela ocale.
224 Se înţelege: slugile peste tot.
225. Imiclicul este porţia de pâine ce se dă fiecărei slugi pentru o zi.

bunilor, a lemnelor şi altele mai multe de felul acesta, care aduc pe an alţi opt sau zece mii de lei, cel puţin?"

— „Toate aceste *gheliruri*[226]), le ştim, sunt bune nu tăgăduim, dar vin cu ţârâita. Noi voim să ne arăţi vreun mijloc prin care să câştigăm sume mari în puţin timp, ca să ne cumpărăm moşii şi acareturi, să ne facem şi noi boieri ca stăpânii noştri".

— „Eu v'am arătat mijloacele cele mai lesnicioase; aflaţi voi altele mai bune".

— Şi ce am puteà să născocim noi, mai mult decât tine, care ştii câte în lume şi în soare?"

— „Mă linguşiţi, hoţomanilor, dar fiindcă am început, cată să şi sfârşesc. Ascultaţi: voi ştiţi ca şi mine, că boierii noştri trăiesc în desfrânări şi se ţin numai de zavistii (intrigi), ca să dea pe Domni jos depe scaun, crezând că cei noi ce vor venì îi vor pune în trebi mai mari sau le vor da ţara pe mână, ca s'o smulgă şi mai tare; iar la averile lor rămase dela părinţi, nici că se gândesc. Ei au moşii şi nu le cunosc hotarele, nici venitul ce poate să dea pe tot anul. Au vii fără să le ştie numărul pogoanelor; au zalhanale, heleştaie, livezi de pomi şi câte altele de felul acesta pe cari le arendează pe nimic; iar arendaşii, nemulţumiţi cu un câştig de sută la sută scos din spinarea ţăranilor, dărapănă pădurile şi acaretele moşiilor, ba de multe ori înstreinează chiar din pământul moşiei. Toate acestea, boieri domniavoastră, sunt o comoară nesecată din care un vătaf de curte, *işchiuzar*[227]), poate în scurtă vreme, să ajungă bogat ca Iov din Biblie".

— „Şi ce trebue să facă el, ca să se folo-

226. Venituri neaşteptate; câştiguri.
227. Iscusit, dibaciu.

sească din toate acestea?" întrebară toți ciocoii de odată, complectându-se în desvoltările ce da Păturică cu atâta elocință.

— „Nimic, de tot nimic!" — răspunse Dinu Păturică, răsucindu-și mustața și surâzând cu mândrie.

— „Nu te înțelegem".

— „Lăsați-mă să isprăvesc și veți înțelege: când se apropie vremea arenduirei moșiilor, înțelegeți-vă mai întâi cu arendașul cel vechi. Spuneți-i că pe toată ziua vin câte doi, trei mușterii, ca să ia moșiile cu arendă îndoită și că numai din pricina prieteșugului îi goniți pe toți; scoateți chiar mușterii mincinoși și veți vedeà cum o să-și deschiză Grecul punga și o s'o verse într'a voastră. Osebit de aceasta sunt ispășaniile de păduri, facere de hanuri, mori și altele mai multe, din cari ați puteà să câștigați sume însemnate, numai să știți să pipăiți lucrul cum se cade. Așa, dragii mei, trebue ca fiecare dintre voi să se facă *om de lumea nouă,* ca să știe *a furà cloșca depe ouă!*"

CAPITOLUL XVII

Muzica și coreografia[228]) în timpul lui Caragea

Pe când Păturică se ocupà cu predarea acestei lecții de comunism practic, de o dată se auzi răsunând în spațioasa anticameră, amestecul unor sunete ascuțite și îngânate; o pereche de lăutari începuse a cântà din gură și din viori, melodia adaptată pe versurile următoare:

„Cine la amor nu crede,
N'ar mai călcà iarbă verde;
Să calce tot fân uscat,

. . . .

228. Arta danțului.

și pe la timpi se auzeà câte un oftat.

— „Pui prinsoare că este diavolul de Niculăiță", zise unii din oaspeți.

— „El trebue să fie!" — Și ciocoii alergară către ușă, ca să primească pe confratele lor.

Ei nu se înșelau, căci abia ce deschiseră ușa, ei văzură pe Niculăiță, vătaful dela armașul M.. sosind vesel în fruntea lăutarilor.

— „Nenea Niculăiță!" exclamară toți.

— „Eu, bre! și cu mine!... Ce gândeați voi c'o să scăpați de mine? Unde e procopsitul de Dinu, să-i mulțumesc de cinste".

— „Iți cer de o mie de ori iertăciune, că nu te-am proscalisit la masă; sunt vinovat, ce e dreptul; dar m'am gândit că aveți *ziafet* pentru coconul Andrei dela domniavoastră și credeam că n'o să poți venì".

— „Nu este nimic. Poruncește tu numai să-mi aducă și mie de mâncat și de băut".

La un semnal al lui Păturică, masa se umplu din nou de bucate și de vinuri proaspete.

Vătaful Armașului începù să bea și să mănânce cu o mare poftă; iar după ce se cam ameți și dânsul, începu să vorbească și verzi și uscate.

— „Știți voi una, bre?" zise el. „A dat norocul peste mine. Boierul a hotărît să-și facă case noi și m'a însărcinat pe mine cu strângerea celor trebuincioase pentru zidire".

— „Ei! și ce iese de acolo?" zise Păturică cu un aer de invidie.

— „Tocmai tu mi-o zici aceasta?" Ai uitat oare parimia grecului:

„*Τρίς επτὰ εἴκοση ἕνα; παρ'ἐσή, δως με κ'εμένα*" 229)

,He, he! unul e Niculăiță, nu sunt doi. O

229. «De trei ori șapte fac douăzeci și una; mie două zeci și ție să-ți dau una». Astfel se traducea acest text grecesc în timpii lui Caragea. (N. A.).

Și traducerea exactă: «Trei ori șapte două zeci și unu: ia și tu, dă-mi și mie».

să-mi fac o pereche de case, să le întreacă pe ale Armaşului; saraiuri bre! nu glumă".

— „Să-ţi ajute Dumnezeu!" ziseră ciocoii.

— „Aşa să fie! De aceea am şi gust de veselie. Am venit aci ca să petrecem; aideţi dar să tragem un danţ d'ale tătăreşti", adăogă Niculăiţă sugând un pahar cu vin.

— „La horă!" repetă cu sgomot adunarea întreagă.

Păturică chemă pe un ţigan şi după ce îi şoptì câteva cuvinte la ureche, intră şi el în hora ce se şi începuse.

Erà foarte curios lucru a vedeà pe ciocoii noştri cu pulpanele anterielor ridicate în brâu, ca să lase picioarelor libertatea de a lucrà după cerinţele jocului; cu ceakşiri roşii, cu meşi şi papuci galbeni; încinşi cu taclite aşezate astfel încât le acopereà pântecele şi o parte din piept; cu fermenele de postav de diferite feţe, lăsate pe spate; raşi la cap şi cu fesurile puse cam pe ceafă; era curios lucru, zicem, a privì efectul grotesc al acestor costume disgraţioase, mai ales că poza jucătorilor, plecaţi cam pe spate, şi aierul lor de gravitate în danţ, îi făceau cu mult mai ridicoli de ceia ce erau în realitate.

Vinul, vorba şi în cele din urmă, sunetele lăutarilor, deşteptase în oaspeţii lui Păturică un gust de petreceri, care nu poate fi niciodată complect, când în mijlocul bărbaţilor lipseşte femeia, — cea mai plăcută desmierdere în asemenea cazuri.

— „Petrecerea fără femei este ca nunta fără lăutari!" — zise Chioftea, cu o aprindere ce se vedeà răspândită în trăsurile feţei sale.

— „Da! da!... Ne trebue papuci roşii!" adauseră ceilalţi.

— „Lasă, c'am luat eu măsuri şi pentru a-

ceasta", răspunse Păturică.

— „Aşa este, dar noi vrem lucru bun, iar nu *tălanițe* din Scaune[230])".

— „Tăceți c'au să ne vie tot puişori aleşi: Arghira, Rozolina, Kalmuca[231])...

— „Bravo, nene Păturică! Să trăieşti cât turnul Colții!"

Nu trecù mult şi se auzì un sgomot de trăsură în curte. Păturică ascultă cu atenţiune şi încredinţându-se bine, zise cu enfaz ciocoilor:

— „Iată, boieri domniavoastră, vin şi *kiramele*[232]) şi ca să nu rămâi mai jos decât nenea Niculăiță, v'am adus şi muzica nemțească".

— „Aferim, nene Păturică! Tu nu faci lucrurile pe jumătate".

Uşa camerei se deschise şi intrară mai întâi trei femei îmbrobodite la cap cu tulpanuri albe şi înfăşurate cu nişte scurteici căptuşite cu blană, ca să poată învinge asprimea gerului. Aceste femei, după ce salutară pe ciocoi şi schimbară cu dânşii câteva glume, îşi scoaseră blănile şi-şi descoperiră capetele. Scoţând acele îmbrobodeli ce le dau înfăţişarea unor femei ieşite din haremurile turceşti, ele rămaseră cu fețele astfel precum le făcuse Dumnezeu, adică tinere şi plăcute ca ale unor zâne.

Arghira, cea mai frumoasă din toate, purtà o rochie de mătăsărie ca *arderea Moskii*, cu trei rânduri de *mangeturi*[233]) pe poale, cu mânecile

---

230. Pe timpii aceia, şi chiar mai în urmă, se numeau tălanițe, femeile cele mai degradate şi mai ordinare; mahalaua Scaunelor era cartierul femeilor de felul acesta. (N. A.).

231. Acestea erau Aspasiile şi Ninon de Lenclos din timpii lui Caragea; mai cu seamă Arghira, prin rara ei frumuseţe, devenise un ac magnetic, care trăgea la sine pe toți junii; unii susţin că chiar Domnitorul Caragea îi da vizite secrete. (N. A.).

232. Kiramo, pe româneşte înseamnă «Doamna mea», cucoana mea; la înmulţit: kiramele, adică cucoanele sau doamnele (N. A.)

233. Volane, manşete.

strâmte şi cu pieptul închis. Erà încinsă cu un *colan*[234]) de canavăţ roşu, cu paftale mici de aur; la gât avea un şimizet cusut la ciur; capul îl aveà acoperit cu un fes alb cu fundă de mătase neagră, şi legat cu o sangulie albă cusută cu fir, ale cărei căpătâie înodate la partea dreaptă a capului formau o floare de o formă originală; picioarele îi erau încălţate cu ciorapi de Lipsca, foarte albi, şi pantofi de saftian negru cu funde roşii de mătase; la gât aveà şi trei şiruri de mărgean ales; iar la urechi atârnau o pereche de cercei lucraţi în aur şi diamante; pe deasupra tuturor veştmintelor purtà o fermenea de catifea neagră, scurtă până la talie şi cusută cu fir în mangà.

Kalmuca erà îmbrăcată mai tot asemenea, cu deosebire numai că aveà capul gol şi două coade pe spate ca fetele mari; iar Rozolina, credincioasă tradiţiunilor patriei sale, purtà costumul german al epocei aceleia.

Indată după dânsele intrară cei optsprezece ţigani ce formau muzica nemţească a Niculescului[235]), cari după ce se puseră în regulă, începură a sunà mai întâi marşul zis a lui Napoleon şi alte piese muzicale de recreaţiune foarte la modă

---

234. Colan se numeşte încingătoare. (N. A.).

235. După informările ce am, în timpul lui Caragea existau două muzici europene în ţară: una a lui Niculescu, în Bucureşti, şi alta a lui Chrisoscoleu, la Buzău. Fiecare din membrii ce alcătuiau aceste corpuri armonice aveau câte un nai (fistula Panis) aşezat dinnaintea buzelor cu care executau melodia sau terţiele şi scetele armonice ale piesei puse în executare. Osebit de acest instrument accesoriu, fiecare artist în parte era obligat a sunà câte un instrument de coardă, adică violină primă, violină secundă, violă, violoncel şi chiar contrabas, tobe mari şi tobe mici; numai maestrul dirijetor era apărat de această datorie; el suna numai violina şi indica celorlalţi timpul muzicei şi diferitele nuanţe de efect.

Sunetul ce producea această adunătură de instrumente, nu corespundea în mare parte la tot ce se cere dela o bună orchestră din zilele noastre: cu toate acestea servea de minune pentru muzica de danţ. (N A.).

pe atunci; apoi începură a cântà *menuetul*[236]). Ciocoii, luând pe rând damele la joc, se deteră cu furie la toate exercițiile coreografice obicinuite în timpii aceia. Monotonul *menuet*, danțul clasic al saloanelor europene, săltătoarea *cracoviană* a Leşilor, *cotilionul* franțuzesc, *valțul* Nemților şi *ecosesul*, adus din fundul Britaniei; toate aceste danțuri etnografice deteră prilej pe rând oaspeților noştri de a-şi arăta măestria; dar să vede că aceste inovații străine nu erau încă destul de popularizate în țară la noi sau că ciocoii noştri nu le prea ştiau jucà bine, căci ei se obosiră numaidecât și ca să facă diversie, ziseră lăutarilor să cânte *pristoleanca, chindia* şi jocul numit: *ca la uşa cortului* sau *zoralia*. Atunci să fi văzut zel şi înfocare! Casele Postelnicului răsunau sub papucii invitaților vătafului său. Râsetele femeilor, chiotele de veselie, vorba sgomotoasă a bărbaților, sunetele ascuțite ale muzicei, isbirile cadențate din picioare ale dănțuitorilor: toate acestea formau un sabat infernal al cărui ecou se pierdeà în apartamentele pustii ale Postelnicului Andronache, ca un vuet cobitor pentru stăpânul absent. Abia aproape de ziuă se sparse petrecerea dela Dinu Păturică şi invitații lui se duseră pe la casele lor.

CAPITOLUL XVIII

Ce n'aduce anul, aduce ceasul

Ştim cât de rău fu răsplătit Gheorghe, vătaful de curte al lui Andronache Tuzluc, pentrucă se ridicase cu devotamentul până a-şi compromite

---

236. Pe timpul lui Caragea erau la modă multe danțuri străine; balurile ce se dedeau prin casele boerilor celor mari, începeau prin poloneză, după cari veneau: tampeta, matradu, manimasca, valțumazurca, englezul, cracoviana, etc. (N. A.).

pozițiunea, spre a scăpà pe stăpânul său de prăpastia în care-l târà Dinu Păturică și Kera Duduca. In urma gonirii sale, sta nenorocitul june și se gândia prin ce mijloace să-și dobândească hrana sa și pe a bătrânei sale mume.

A mai intrà vătaf la vreo casă mare, îi erà cu neputință, căci firea-l făcuse onest și nu puteà să sufere tâlhăriile slugilor. O singură speranță îi mai rămăsese. El cunoșteà bine limba elinească, scrià foarte frumos românește, mai știà și ceva din legile și datinele țării; hotărî dar a se da la breasla condeiului și, fiindcă nu cunoșteà pe nimeni, se făcù *jălbar.*

Această carieră, deși nu-i aduceà un venit cu care să-și întâmpine toate necesitățile vieții, el însă erà mulțumit de dânsa, căci îl scutià de umilire și îl făceà stăpân pe voința sa.

Intr'o zi, pe când se aflà șezând pe scaun la ușa Vistieriei, așteptând să-i vie ceva de lucru, deodată se apropie de dânsul un boier bătrân și cu fața foarte dulce carele, privindu-l cu o bunătate ce erà un dar firesc al interlocutorului său, îl întrebă cu un interes învederat:

— „Tinere logofețel, ia spune-mi cum îți merg trebșoarele?"

— „Nici bine, nici rău, boierule", răspunse junele, sculându-se cu grabă și dând scaunul bătrânului.

— „Va să zică, pâinea de toate zilele și nimic mai mult".

— „Cam așa, boierule!"

— „Dar bine, cum de nu te-ai alăturat pe lângă vreo casă boierească, ca să te procopsești?"

La aceste vorbe junele lăsă să iasă din pieptul său un suspin, care făcù multă întipărire boierului.

— „Oftezi, fătul meu; spune-mi, cei ai?" — Ghe-